

merade patienten och familjen, suicid-riskbedömningar, psykoterapi vid depression och ett integrativt synsätt på depressioner.

Vi står bakom de rekommendationer som utarbetats av Läkemedelsverket i samarbete med specialister i psykiatri och allmänmedicin. Där slås fast att: »Vid typisk depressionsbild och en MADRS-score ≥ 20 ... föreligger indikation för antidepressiv farmakologisk behandling som tillägg till psykologiskt stöd». Vi ser med oro på att man i två svenska avhandlingar kunnat visa att endast ca 15 procent av de som suiciderat fått antidepressiva trots att vi vet att en majoritet av dem som suiciderar haft en behandlingskrävande depression.

Slutligen vill vi framhålla att självskattningsinstrument kan vara goda hjälpmedel för att följa förändringar över tid. I epidemiologiska studier kan de också ge en rimligt rättvisande storleksordning på förekomsten av ett visst problem i en viss population. I det enskilda fallet kan självskattning dock aldrig ersätta klinisk diagnostik. När det gäller den kliniska diagnostiken har många allmänläkare en mycket hög kompetens, och i samband med den tidigare redovisade sertralin/citalopramstudien kunde vi redovisa en mycket hög interbedömarreliabilitet mellan olika allmänläkare.

Lisa Ekselius

docent

Lars von Knorring

professor; båda institutionen för psykiatri, Akademiska sjukhuset, Uppsala

KORTKLIPP

Kontrollerad studie av SSRI till gravida

Trots att många kvinnor i reproduktiv ålder använder selektiva hämmare av serotoninåterupptag (SSRI), och trots att hälften av alla graviditeter är oplanerade, saknas säkra data om preparatens effekt på foster. Nu ger en prospektiv, kontrollerad kohortstudie av gravida kvinnor, som använt fluvoxamin, paroxetin och sertralin, beskedet att dessa i rekommenderade doser inte tycks öka risken för i varje fall större medfödda missbildningar, inte heller för missfall eller prematur födsel (*JAMA* 1998; 279: 609-10).

I studien jämfördes 267 kvinnor som använt SSRI-preparat och som sökt råd vid teratologicertraler i USA med lika många kontroller. Den ökade frekvens av mindre missbildningar och perinatale komplikationer som tidigare rapporterats sedan kvinnor använt fluoxetin under hela graviditeten kan enligt forskarna bero på risker som har samband med den behandlade sjukdomen, dvs svår depression. I den nya studien var det 49 kvinnor som använde SSRI-preparat under hela graviditeten. I studien redovisas inte mindre missbildningar, inte heller annan påverkan på barnen.

Samband stress-magsår i skymundan för H pylori

Sedan sambandet mellan magsårs-sjukdom och *Helicobacter pylori* avslöjades har stress och andra psykologiska faktorer blivit omoderna som orsaker till sjukdomen. Vi får emellertid inte glömma att psykologisk stress har betydelse för både uppkomsten och utvecklingen av magsår. Sannolikt interagerar stress med *H pylori* och andra riskfaktorer, vilket bör stimulera till ny forskning, konkluderar en översikt i *BMJ* (1998; 316: 538-41). Det finns många möjliga mekanismer för sådana interaktioner.

Vagotomi kan öka rökarens risk för lungcancer

En svensk jämförelse av 7 198 magsårspatienter som genomgått vagotomi och 67 812 som fått annan behandling visar att risken för lungcancer var högre bland dem som opererats. Skillnaden i risk var störst tio år eller längre efter inklusionen i studien, vilket forskarna tror beror på att rökare som genomgått vagotomi fortsatte röka i oförändrad omfattning eller rent av rökte mer när de

befriades från sina magsårssymtom. De som fick annan behandling rökte sannolikt mindre eftersom de kände av symtom och utsattes för antirökråd. Forskarna uppskattar att rökning bland botade magsårspatienter kan svara för 50-100 lungcancerfall per 100 000 patienter under en 15-årsperiod (*BMJ* 1998; 316: 518-9).

Mätning av karotisvägg förutsäger koronarrisk

Varje ökning med 0,03 mm per år av intima-media-tjockleken i karotis innebär fördubblad relativ risk för icke-letal hjärtinfarkt eller koronardöd, och det finns också ett samband mellan detta utfall och den absoluta kärlväggstjockleken mätt med ultraljud. Det visar en studie av 146 män mellan 40 och 59 år som efter koronar bypasskirurgi genomgick ultraljudsundersökning av karotis var sjätte månad samt koronarangiografi vid studiestarten och efter två år (*Annals of Internal Medicine* 1998; 128: 262-9).

I en annan studie (*Lancet* 1998; 351: 615-22) visas att nedsatt arbetsförmåga och defekter i myokardperfusionen avslöjades vid enfotonsemissionstomografi med tallium-201 innebar dålig prognos (infarkt och hjärtöd) bland 508 patienter efter bypasskirurgi.

Finasterid under fyra år testat i selekterad grupp

Bland män med symtom på urinvägsobstruktion och förstörd prostata minskar fyra års behandling med finasterid symtomen och prostatavolymen, ökar urinflödet och minskar sannolikheten för kirurgiskt ingrepp och akut urinretention, hävdar amerikanska forskare som med stöd av tillverkaren genomfört en dubbelblind, randomiserad och placebokontrollerad studie av 3 040 män (*New England Journal of Medicine* 1998; 338: 557-63, 612-3).

En ledarskribent påpekar att man måste väga nytta mot kostnad och att det finns flera alternativ, inklusive ingen terapi alls, eftersom symtomen ofta inte förvärras. Även i den selekterade gruppen i studien måste 100 män behandlas i fyra år (till en kostnad av 280 000 dollar) för att 6 skulle slippa akut urinstopp eller kirurgi. Alfa-adren-erga antagonister brukar minska symtomen mer än finasterid, och transuretral prostataresektion är ju en annan effektiv metod.

Yngve Karlsson